

ТАҚРИЗИ

доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор **Ҳоҷаев Парвиз Давронович** ба автореферати диссертатсияи **Тағойназарзода Амриддин** дар мавзӯи «**Асосҳои назариявии таҳқиқи соҳибкории давлатӣ ва бахши давлатӣ дар шароити муосир**», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯйи ихтисоси **08.00.01 – Назарияи иқтисодӣ (08.00.01.01 – Назарияи умумии иқтисодӣ (иқтисоди сиёсӣ) пешниҳод карда шудааст**

Ташаккул ва гузариш ба иқтисоди бозорӣ муносибатҳои иқтисодии субъектҳои иқтисодиро дар давлатҳои пасошуравӣ куллан тағйир дод. Тағйироти баамаломеда дар навбати аввал, дар дигаршудани муносибатҳои моликиятдорӣ ва пайдоиши шаклҳои нави хоҷагидорӣ дар рафти истифодабарии объектҳои моликият ба амал омадааст. Аммо баъди гузариш ба иқтисоди бозорӣ раванди босуръати хусусигардонӣ, ғайридавлатигардонӣ ва ташкили ҷамъиятҳои саҳомӣ ба амал омад, ки мавқеи бахши давлатиро дар истеҳсолоти ҷамъиятӣ то андозае коҳиш дод. Давлат ҳамчун субъекти асосии иқтисодӣ дар баробари дигар субъектҳои иқтисодӣ имрӯзҳо ба фаъолияти соҳибкорӣ низ машғул мегардад.

Ҳамзамон, соҳибкории давлатӣ шакли фаъолияти сармоягузорӣ, истеҳсолӣ, хизматрасонӣ ва ғайраро дар бар мегирад, ки дар баробари гирифтани даромад инчунин вазифаи беҳсозии бахши ҷамъиятиро низ доро мебошад. Давлат ҳамчун соҳибкор бевосита ба фаъолияти соҳибкорӣ машғул набуда ба воситаи намоёнҳои худ ба фаъолияти иқтисодии ғайридавлатӣ ҷидаовар машғул мебошад. Воридшавии давлат ба фаъолияти хоҷагидорӣ тақозои замон мебошад. Ба фаъолияти соҳибкорӣ ру овардани давлат тақозои замон аст, зеро дар баробари гузариш ба иқтисоди бозорӣ мавқеи давлат ҳамчун истеҳсолкунанда хеле коҳиш ёфта буд. Дар шароити муосир яке аз мушкилоти асосии бахши давлатӣ ин пастбудани самаранокии он ба ҳисоб меравад. Аз ин хотир бар гардиши бозорӣ ворид намудани корхонаҳои давлатӣ, самтгирии онҳо ба суи ҷоринамоии навгонӣ, рақамикунории амалиётҳои ҷудогона хеле муҳим арзёбӣ карда мешавад.

Аз ҳамин нуқтаи назар ҳамаи ақидаҳои дар боло зикргардида метавонанд мубрамияти мавзӯи таҳқиқотиро ифода намоянд.

Диссертант дар асоси омӯзиши ҷанбаҳои назариявӣ, равишҳои концептуалии мавҷуда оид ба соҳибкории давлатӣ таърифи муаллифии соҳибкории давлатӣ пешниҳод карда шуд. Соҳибкории давлатӣ ҳамчун фаъолияти тижоратӣ истеҳсоли корхонаҳои давлатӣ, ҷамъиятҳои хоҷагидорӣ бо саҳми сармояи давлатӣ ба ҳисоб меравад, ки мақсад аз он натавонанд гирифтани ғайридавлатӣ, балки иҷроиши вазифаҳои иқтисодӣ-иҷтимоии давлат дар самти истеҳсоли неъматҳои ҷамъиятӣ мебошад. Дар

асоси омӯзиш ва таҳлили масъалаҳои назариявӣ ва концептуалии соҳибкории давлатӣ шакли иштироки давлат дар соҳибкории давлатӣ муайян карда шуд: фаъолияти давлат ҳамчун соҳибкор тавассути иштирок дар идоракунии корхонаҳо, ташкили низоми тақлифоти сармояи давлатӣ, шарикии бахши давлат ва хусусӣ дар амалисозии лоиҳаҳо ва тавассути амалисозии низоми фармоишҳои давлатӣ муайян карда мешавад;

Аз ҷониби муаллиф вазъи муосири соҳибкории давлатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди таҳлил ва омӯзиш қарор дода шудааст. Натиҷаи таҳлили вазъи соҳибкории давлатӣ, фаъолияти корхонаҳои воҳиди давлатӣ ва ҷамъиятҳои соҳамии кушода бо ҳиссаи давлат нишон додааст, ки корхонаҳои давлатӣ, ки дар заминаи он соҳибкории давлатӣ амалӣ мегардад, хусусияти яккахукмронӣ доранд ва дар соҳаҳои муҳими иқтисоди миллӣ ташкил карда шудаанд. Инчунин, фаъолияти соҳибкории давлатӣ натанҳо дар соҳаҳое, ки аз назари бахши хусусӣ дур мондаанд, балки дар соҳаҳое ташкил карда шудааст, ки барои фаъолияти муътадили бахши хусусӣ мусоидат намекунад. Шарикии бахши давлат ва хусусӣ ҳамчун бахши муҳими иштироки давлат дар лоиҳаҳои сармоягузорӣ, амалигардонии барномаҳои иҷтимоӣ муайян карда шуд. Нишон дода шуд, ки давлат дар шароити муосир дар ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ аз шарикии бахши давлат ва хусусӣ васеъ истифода менамояд. Ҷанбаҳои институтсионалӣ барои ташаккул ва рушди шарикии бахши давлат ва хусусӣ мукамал карда шуда, самаранокии лоиҳаҳои ШБДХ асоснок карда шуд.

Диссертант исбот кардааст, ки соҳибкории давлатӣ дар шароити иқтисоди бозорӣ нақши назаррас дошта дар якҷоягӣ бо бахши хусусӣ дар таъмини рушди иқтисодӣ саҳмгузор мебошанд. Инчунин, дар қори диссертатсионӣ хусусиятҳои фарқкунандаи соҳибкории давлатӣ аз бахши хусусӣ муайян карда шудааст. Самтҳои асосии тақмили бахши давлатӣ ҳамчун омили рушди соҳибкории давлатӣ асоснок карда шудаанд. Муайян карда шудааст, ки дар шароити муосир муҳимтарин самтҳои тақмили соҳибкории давлатӣ вусъат бахшидан ба рушди шарикии давлат ва бахши хусусӣ, муайян намудани самтҳои афзалиятноки соҳибкории давлатӣ, инчунин тақмили механизми танзими он махсуб меёбад. Дар асоси SWOT таҳлили фаъолияти соҳибкории давлатӣ бартариҳо, имкониятҳо, тарафҳои заиф ва хатарҳои соҳибкории давлатӣ ошкор карда шудааст.

Дар баробари афзалиятҳо дар автореферат баъзе камбудихо вомехуранд.

1. Дар саҳифаи 25 автореферат муаллиф таъкид менамояд, ки “лоиҳаҳои шарикии бахши давлат ва хусусӣ имконияти мусоид барои ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ махсуб меёбад”. Аммо муаллиф шаклҳо, моделҳо ва механизмҳои шарикии бахши давлат ва хусусиро ҷудо накардааст.

2. Хуб мешуд, ки муаллиф арзёбии лоиҳаҳои сармоягузори бахши давлатро амалӣ менамуд.

Аз ин рӯ, мо чунин меҳисобем, ки диссертатсияи Тағойназарзода Амриддин дар мавзӯи «Асосҳои назариявии таҳқиқи соҳибкории давлатӣ

ва бахши давлатӣ дар шароити муосир», ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.01 – Назарияи иқтисодӣ (08.00.01.01 – Назарияи умумии иқтисодӣ (иқтисоди сиёсӣ) пешниҳод карда шудааст, дар асоси талаботи илмӣ-назариявӣ ва амалияи муосир анҷомёфта буда, аз рӯи натиҷаҳои назариявӣ ва амалии худ ҷавобгӯ ба талаботҳои Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси номбурда мебошад.

**Муқарриз, д.и.и., профессори
кафедраи назарияи иқтисоди
Донишгоҳи байналмилалӣ
сайёҳӣ ва соҳибкорӣ Тоҷикистон**

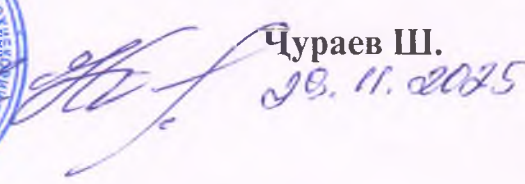

Хочаев П.Д.

Суроғаи донишгоҳ: 734055, Ҷумҳурии Тоҷикистон, шаҳри Душанбе,
ҳиёбони Борбад, 48/5, тел.: (+992) 938607503 hojaev123p@mail.ru

Имзои д.и.и., профессор ~~Хочаев~~ П.Д.-ро тасдиқ менамоям:

**Сардори шӯъбаи кадрҳо
ва корҳои махсуси ДБСТ**

Чураев Ш.

28.11.2025